

«Сэтинньи ый – Байанай ыйа»

«Эдэр булчуттар күрэхтэрэ»

(Алын кылаас оҕолоругар 1-4 кыл.)

Кириитыл: (Слайд көстөр Байанай) Сэтинньи ый - Баай Байанай ыйынан аатырар. «Байанай» - диэн булт иччитэ. Бу кэмнэ Баай Байанайбыт олус үөрүннээн буолар диэн былыргы сахалар этэллэрэ.

Биһиги өбүгэлэрбит айылҕаны кытта өйдөһөн, сөпсөһөн олорбуттар эбит. Сиргэ - уокка барыны- бары харыстаан, сизэрдээхтик сылдьан, өбүгэлэрбит тугу эппиттэрин үөрэтэн, өйдөөн , билэн туспутугар тутуһуохха наада.

Биһиги күрэхпит дьүүллүүр сүбэтин кытта билиһиннэрэбин: _____

Саха киһитэ бултуу барыан иннинэ хайаан да Аал уотун аһатар. Баай Байанайтан көрдөһөн, көңүллэтэн эрэ баран бултуу барара.

Хамаандалар ааккытын толкуйдуубут (Байанайга сыһыаннаах)

Күрэхпит саҕаланна:

1 күрэх- Булчуппут тэринэн, таннан бултуу барар. Заал түгэбэр таннар танас, рюкзак, аһылык баар ону аҕалан биэрэн иһэллэр. Аҕалалларыгар онно танналлар, кэлэн устан биэрэллэр.

2 күрэх-Эбэнки буоларбыт быһыытынан бултуу барарбытыгар табаларбытын тутуохха наада. Таба муобугар кольцо быразабыт. Киллэрдэхпитинэ 1 очко эбиллэн иһэр.

3 күрэх- Сынньана таарыйа кустары- хаастары төһө билэллэрин билиэхпит (Сылаайда көстөр) эппиэттэрин лиискэ суруйаллар.

4 күрэх- Күөлү туорааһын . Кустуу - хаасты барарбытыгар күөлү туоруохпутун наада. Дьалыска билэргит курдук 2 киби олорор. 1киби обручка 1киһиннэн таһан күөлү дьонун туораталыыр.Обручтаах киһи заал түгэбэр турар.

Тийэн 1 ылар уонна туоратар. Дьалыһын туораппыт киһитэ ылан 2 туоратар.бары күөл нөнүө туоруохтааххыт

5 күрэх- Кустуубут. Ханнык хамаанда элбэх куһу өлөрөрүй. Мээчигинэн быраҕаллар.

6 күрэх-Аны балыктары төһө билэргитин билиэхпит.(Сылаайдаҕа араас балыктар көстөллөр)

7 күрэх- Балыктааһын. Былыр - былыргыттан Саха киһитэ хара тыаны доҕор - атас гынан бу куннэ тийэн кэлбитэ. Хара тыа, эбэбит комус хатырыктааһынан Баай Байанай бэлэх уунар булдуһан - балыгынан кундулээн, иитэн – аһатан олордоҕо.

- Обручка (ойбон) балыктар сыталлар. Саппыкытын кэтэн, Биэдэрэ, удочка тутан тийэн 1балыгы ылан биэдэрэбэ угаат төттөрү кэлэр.(Бары 1оҕо курдук бараллар)

8 күрэх- Тыаҕа маспыт сэбирдэҕэ суох эбит. Ону билигин сэбирдэх хатыахпыт. Таба муоһугар сэбирдэх ыйыыбыт.

9 күрэх- Тыабытыгар өтөххө дьэдьэн бөҕө үүммүт. Хомуйабыт. Бүттэбинэ сүөккүүр, санаттан хомуйан барабыт, оҕолор бүтүөхтэригэр диэри.

10 күрэх- мэьэйдээх эстафета. Тыаҕа сылдыарбытыгар мэһэйдэри көссөбүт.

-2 обруч иһинэн

-мат таьыгар скамейка үрдүнэн

-складной мат иһинэн

- көнөтүк суурэн кэлэр.

Тумугу этэргэ тылы дьууллуур субэзэ биэрэбит.

Сиргэ - уокка барыны бары харыстаан, сирдээхтик сылдьан, обугэлэрбит угэстэрин, булт сирин- туомун тутуьан, утуо булчут, балыксыт буола улаатын!

Туттуллар тэрил:

1. 2 рюкзак, банкалар араастара, хортуоскалар, иьит хомуос, танас
2. Таба муоһа, кольцолар
3. Слайд
4. 2 тимир обручтар.
5. Мас кустар, кыра мээчиктэр 2 шт, 2 обруч
6. Слайд
7. 2 удочка, 2 пара сапшыкы, балыктар, 2 обруч, 2 биэдэрэ.
8. Таба муоһа, сэбирдэхтэр
9. 2 биэдэрэ, дьэдьэннэр, 2 обруч
10. 4 обруч, 2 үрдүк скамейка, 2 складной мат.

Хаартыскалара кестер(слайд)

№	КУСТАР
1	Кряква (кебен)
2	Большой крохаль (улун)
3	Малый крохаль (судьу)
4	Черный турпан (анды)
5	Шилохвость (моонньоон)
6	Чирок-клоктун (мороду)
7	Соксун (халба)
8	Гоголь (орулуос)
9	Связь (тыйаах)
10	Чернеть хохлатая (ханай)
11	Чирок свистунок (чыккымай)
12	Чирок трескунок (таас чыккымайа)
	БАЛЫКТАР
1	СИБИРСКИЙ ОСЕТР(Хатыыс)
2	ТАЙМЕНЬ (Бил)
3	ЛЕНОК (Быйыт)
4	ВОСТОЧНОСИБИРСКИЙ ХАРИУС (Дьарбаа)
5	ЩУКА (СОРДОН)
6	НАЛИМ (сыалыһар)
7	ЯКУТСКИЙ КАРАСЬ (СОБО)
8	ВАЛЕК (МЕ5УРУЕН)
9	СИГ-ПЫЖЬЯН (майа5ас)
10	СИБИРСКИЙ ЕЛЕЦ (КУСТЭХ)
	ХААСТАР, УМСААЧЧЫЛАР УННА БАДАРААН КОТОРДОРО
1	Хонор хаас (гусь-гуменник)
2	Лыглыя (гусь- пестрогрудка)
3	Туотаайы (серощекая поганка)
4	Куо5ас (гагара)
5	Кыталык (стерх)
6	Туруйа (журавль)
7	Угуруе (бекас)
8	Ээ барааза (туруктан- петушок)